

SETUL DE INSTRUMENTE PENTRU PARTICIPAREA CIVICĂ LA LUAREA DECIZIILOR

Participarea civică este o piatră de temelie a guvernării democratice. Democrația funcționează cel mai bine atunci când membrii comunității își pot exprima opiniile și instituțiile răspund la acestea. Implicarea persoanelor, a organizațiilor neguvernamentale și a societății civile în procesul decizional consolidează securitatea democratică, îmbunătățește responsabilitatea și consolidează încrederea între persoane și instituțiile publice.

În contextul Consiliului Europei, au fost elaborate diverse standarde pentru a promova participarea civică, inclusiv Orientările privind participarea civică la luarea deciziilor politice (2017), Recomandarea Comitetului de Miniștri adresată statelor membre privind participarea cetățenilor la viața publică locală (2018) și Codul de bune practici pentru participarea civică (revizuit în 2019), care promovează dialogul structurat și cooperarea între factorii de decizie și societatea civilă. În Republica Moldova, cadrul legal promovează transparența și implicarea membrilor comunității prin diverse reglementări, în special Legea privind transparența în procesul decizional (Legea nr. 239/2008) și Hotărârea Guvernului nr. 967/2016 privind consultarea publică a societății civile.¹

Scopul setului de instrumente

Setul de instrumente pentru participarea civică la luarea deciziilor ajută la integrarea practicilor participative în governanța locală. Aceasta servește atât ca referință la standardele europene, cât și ca ghid practic pentru punerea lor în aplicare. Setul de instrumente permite autorităților publice să analizeze contextele comunitare, să identifice bariere și oportunități și să proiecteze strategii eficiente de implicare. Acest set a fost aplicat cu succes în țări precum Georgia și Finlanda pentru a dezvolta strategii locale de participare.

COMUNITATE		extrem de negativ	Negativ	Nu de acord	Positiv	extrem de pozitiv	Scor pe dimensiune
DIMENSIUNI							
1. Democrație							
1	Populația care s-a mutat recent în oraș/localitate (ultimii 5 ani)						0.5
2	Populația care s-a mutat recent din oraș/localitate (ultimii 5 ani)						
3	Persoane care fac naveta în alte orașe/localități, în rândul populației cu vârsta cuprinsă între 30-60 de ani						
4	Populația care face parte dintr-o minoritate						
5	Populația cu vârsta sub 35 de ani						
6	Populația cu acces la internet						
7	Organizații a Societății Civile (OSC-uri) active						
8	Participarea OSC-urilor la procese consultative publice						
1.1. Nivelul de accesibilitate							
9	Ventil mediu pe cap de locuitor						0.5
10	Rata persoanelor reabilitate						
11	Rata somajului în rândul tinerilor (sub vârsta de 35 de ani)						
12	Tota de muncă feminină						
13	Costopodări afiate în dificultate economică						
14	Costopodări afiate în sărăcie absolută						
15	Lucrători independenți care sunt femei						
16	Lucrători independenți cu vârsta sub 35 de ani						
1.2. Nivelul de educație							
17	Populație (cu vârsta între 25-64 de ani) cu cel puțin o diplomă de studii universitare						0.5
18	Femei (25-64) cu diplomă de studii universitare						
19	Revenirea cursurilor de educație civică în cadrul programelor școlare obligatorii, în ultimii 15 ani						
20	Profesionalism						
21	Populație cu competențe digitale						
22	Populație implicată activ în activități de voluntariat						
23	Disponibilitatea posibilităților de învățare pe tot parcursul vieții (nivel local, regional, național)						
24	Accesibilitatea posibilităților de învățare pe tot parcursul vieții						0.5
1.3. Nivelul de implicare							
25	Cetățenii care au votat la ultimele alegeri locale						
26	Populație implicată activ în viața politică						
27	Femeia implicată activ în viața politică						
28	Reprezentanți ai minorităților/persoanelor cu dizabilități implicați activ în viața politică						
29	Femeia consiliere din administrația locală						
30	Implicarea cetățenilor la dezbateri/evenimente publice politice						
31	Reprezentanții intereselor grupurilor vulnerabile în procesele de elaborare a politicilor locale						
32	Nivelul de participare în procesele decizionale participative anterioare						
							Evaluează comunitatea

¹ Ambele sunt în prezent în curs de revizuire

Obiectivele

Setul de instrumente consolidează cadrele și recomandările Consiliului Europei într-o metodologie unică și practică pentru autoritățile locale. Scopul său este de a promova o cultură în care membrii comunității sunt parteneri activi în modelarea vieții publice. Acesta oferă îndrumări pas cu pas pentru dezvoltarea unor practici de participare sistematice și incluzive care consolidează democrația locală, reziliența și durabilitatea.

Conținutul setului de instrumente privind participarea civică la procesul decizional

Un compendiu al standardelor Consiliului Europei privind participarea civică	Linii directe de analiză a capitalului social, economic, uman și politic pentru participarea civică	O imagine de ansamblu a strategiilor de participare civică	Un instrument operațional de analiză și planificare pentru autoritățile publice
--	---	--	---

DE CE CONTEAZĂ PARTICIPAREA

Beneficii pentru autoritățile locale

Pentru administrațiile locale, participarea este un principiu democratic fundamental și un instrument practic care îmbunătățește guvernarea, consolidează comunitățile și îmbunătățește rezultatele.

1. **Strategie** îmbunătățită prin diverse perspective
2. Mai **multă legitimitate** prin implicarea directă a membrilor comunității
3. Eficacitate **mai mare** prin concentrarea pe nevoi
4. Încredere **mai puternică** prin coresponsabilitate
5. **Capacitate** crescută prin colaborare
6. **Inovare** rapidă prin mobilizarea parteneriatelor
7. **Sustenabilitate** sporită prin sprijin public

APLICAREA INSTRUMENTULUI

Participarea eficientă necesită planificare, incluziune și instituționalizare. Setul de instrumente ghidează autoritățile prin pași concreți pentru a integra participarea în mod durabil în

SET DE INSTRUMENTE PRIVIND PARTICIPAREA CIVICĂ LA PROCESUL DECIZIONAL

sistemele lor de guvernare. Un instrument operațional digital este disponibil pentru a sprijini aplicarea în practică.

I. Evaluarea comunității

Această primă etapă ajută autoritățile să evalueze pregătirea comunității lor pentru participare din perspectiva a patru dimensiuni:

- **Capital social:** diversitate demografică, mobilitate, reprezentare a minorităților, acces la internet și activism civic.
- **Capital economic:** nivelurile veniturilor și condițiile de angajare care afectează implicarea civică.
- **Capital uman:** educație, competențe digitale, educație civică, voluntariat și expertiză.
- **Capitalul politic:** participarea electorală, incluziunea femeilor și a minorităților și experiențele participative anterioare.

Autoritățile evaluează fiecare dimensiune pentru a identifica punctele forte, punctele slabe și oportunitățile de implicare. Această abordare bazată pe dovezi asigură că eforturile de participare sunt relevante și eficiente, mai degrabă decât simbolice. Evaluarea recunoaște că aceeași variabilă (de exemplu, șomajul ridicat sau prezența OSC-urilor active) poate încuraja participarea într-o comunitate, dar o descurajează în alta, în funcție de context. Evaluarea comunității stabilește baza pentru cartografierea părților interesate și pentru dezvoltarea unor strategii de participare adaptate.

II. Identificarea și evaluarea părților interesate

Participarea activă depinde de recunoașterea tuturor actorilor relevanți și de înțelegerea rolurilor acestora. Acest pas asigură că procesele de implicare sunt incluzive, echilibrate și adaptate relevanței și intereselor diferiților actori. De asemenea, ajută autoritățile locale să răspundă cerinței de a menține liste actualizate ale părților interesate, conform HG 967/2016.

A) Identificarea părților interesate:

Autoritățile identifică toate părțile interesate relevante pentru un anumit proces decizional, de exemplu persoane, organizații ale societății civile, reprezentanți politici, mediul de afaceri, mass-media, mediul academic și asociații profesionale, asigurând diversitatea și reprezentarea femeilor, tinerilor, minorităților și grupurilor vulnerabile.

B) Evaluarea părților interesate:

Fiecare parte interesată este evaluată pentru:

- **Relevanță** – capacitatea de a contribui cu expertiză, resurse sau influență.
- **Interes** – motivația de a se implica, în funcție de miză și context.

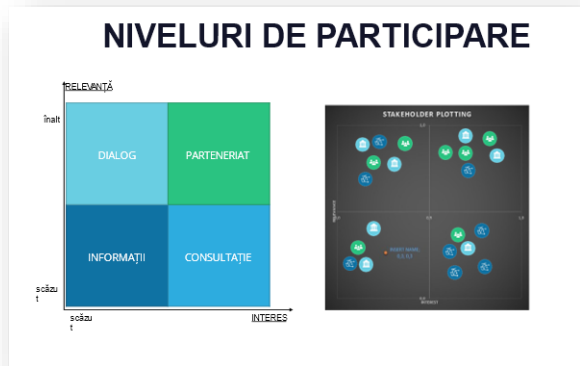
Grilele structurate ajută la evaluarea acestor dimensiuni și la ajustarea nivelurilor de implicare pe măsură ce prioritățile evoluează. Acest proces ajută autoritățile să concentreze resursele, să asigure echilibrul și să evite participarea simbolică.

STRATEGII DE IMPLICARE

Setul de instrumente prezintă patru abordări progresive ale participării, care corespund creșterii nivelurilor de colaborare și încredere:

1. **Informare** – Asigurarea transparenței prin bugete deschise, date disponibile, agende publice, campanii de informare personalizate etc.
2. **Consultare** – Colectarea feedback-ului persoanelor cu privire la politici, planuri și proiecte prin audieri, sondaje sau observații scrise.
3. **Dialog** – Schimbul de idei structurate între părți care implică interacțiune, negociere și co-reflecție prin focus grupuri, ateliere sau adunări ale membrilor comunității.
4. **Parteneriat** – Împărțirea responsabilității în luarea deciziilor și implementare, cum ar fi bugetarea participativă, consiliile de participare sau implementarea proiectelor comune.

Autoritățile pot evolua treptat de la un nivel la altul în domenii specifice – trecând de la informare la consultare, la dialog și, în cele din urmă, la parteneriate instituționalizate integrate în reglementările locale. Aceste abordări pot fi aplicate flexibil, în funcție de context, domeniul de politică și etapa ciclului decizional.

CONCLUZIE

Implicarea activă a persoanelor și a societății civile este esențială pentru legitimitatea democratică și politici eficiente. Setul **de instrumente pentru participarea civică** echipează autoritățile locale pentru a construi sisteme decizionale inclusive, transparente și responsabile care să consolideze încrederea și reziliența.